

Сучасні підходи до ризик-менеджменту міжнародних інвестиційних проектів

Визначено сутність ризик-менеджменту міжнародних інвестиційних проектів; запропонована систематизація джерел (факторів) ризику; охарактеризовано міжнародні стандарти управління ризиками ISO 31000:2009. Особлива увага зосереджена на моделі ризик-менеджменту міжнародних інвестиційних проектів у розрізі основних його етапів: ідентифікації ризиків, аналізу й оцінки ризиків та розробки стратегії і тактики управління ризиками.

Ключові слова: ризик-менеджмент, ризики міжнародних інвестиційних проектів, джерела (фактори) ризику, міжнародні стандарти управління ризиками, оцінка ризику, модель управління ризиками міжнародних інвестиційних проектів.

В умовах глобалізації управління інвестиційними ризиками відіграє все значнішу роль в ефективному функціонуванні будь-яких організацій і, насамперед, транснаціональних корпорацій (ТНК), які оперують величезними матеріальними й нематеріальними активами, мультинаціональними фінансовими потоками. Адже понад 2/3 зовнішньої торгівлі і більш ніж половина світового промислового виробництва припадає на ТНК, вони контролюють приблизно 80% технологічних нововведень і ноу-хау. Загальний обсяг їхніх накопичених прямих іноземних інвестицій перевищує 4 трлн. дол. США, причому третина продукції ТНК виробляється афілійованими закордонними структурами. Обсяг продажу закордонних структур ТНК уже перевищує увесь світовий експорт.

Проте витрати на страхування ризиків лише у 43% випадків дозволяють запобігти банкрутству відділень ТНК. Тому керівництво міжнародних компаній приділяє все більше уваги пошуку інших нефінансових інструментів ризик-менеджменту, нових моделей прийняття інвестиційних рішень, розвитку персоналу інвестиційних підрозділів, використання синергійного ефекту крос-культурних відмінностей у корпораціях.

Ризик-менеджмент органічно пов'язаний з іншими сферами, зокрема фінансами, маркетингом, зв'язками з громадськістю, оперативним управлінням виробництвом, матеріально-технічним постачанням, дослідженнями й розробками, юридичним захистом. Однак у практиці управління міжнародними інвестиційними ризиками зазначені зв'язки часто порушуються, що викликає значні втрати компаній. Така ситуація потребує ретельного дослідження причин зазначених порушень і обґрунтування дієвих управлінських інструментів попередження інвестиційних ризиків.

Різноманітні аспекти управління міжнародними інвестиційними ризиками тривалий час перебувають у полі зору багатьох вчених і дослідницьких інституцій. Серед зарубіжних вчених варто зазначити праці Г. Марковіца, Дж. Сакса, Дж. Сороса, Дж. Тоді, У. Шарпа та ін. Серед вітчизняних вчених цій темі присвятили праці О. Гаврилук, В. Геєць, Б. Губський, Д. Лук'яненко, З. Луцишин, О. Мертенс, О. Мозговий, В. Новицький, Є. Панченко, О. Плотніков, О. Рогач, А. Філіпенко та ін.

Разом з тим багато аспектів цієї наукової проблеми залишаються недостатньо дослідженими. Аналітичне оцінювання наукових джерел і світової практики інвестиційного ризик-менеджменту, а також нові виклики, які постають перед міжнародними компаніями у зв'язку з інвестиційною глобалізацією, кризовими явищами, дозволяють зробити висновок про наявність багатьох напрямів, що потребують подальших досліджень.

Недостатньо обґрунтованою є модель ризик-менеджменту міжнародних інвестиційних проєктів, яка б враховувала не тільки внутрішні і зовнішні фактори ризиків, а й була адекватно адаптована до факторів середовища іноземної країни, зокрема до поведінкових та крос-культурних факторів. Потребують поглибленого дослідження та обґрунтування перспективи ефективного використання в Україні сучасних інструментів міжнародного інвестиційного ризик-менеджменту, які сприятимуть якісному поліпшенню інвестиційного клімату.

Процес інвестування завжди пов'язаний з ризиком внаслідок того, що доходи/прибуток та витрати від проєкту є важко прогнозованими величинами на момент прийняття рішення про реалізацію об'єкта інвестування. Неможливо наперед передбачити несприятливі ситуації та тенденції протягом подальших років. Ризик у процесі інвестування виникає через коливання курсу валют, відсотків за кредит, цін, зміну політичного курсу держави, податкової системи та інших причин [3, с. 124-125].

Міжнародні інвестиційні ризики – це ймовірність отримання збитків інвесторами внаслідок непередбачених змін середовища в приймаючих країнах, на фондових ринках, а також коливань валютних курсів.

Особливістю сучасних міжнародних інвестиційних ризиків є інвестиційний глобалізм, тобто нарощування масштабів інвестиційної діяльності на світових ринках, а також прискорення її географічної та галузевої диверсифікації. Характерною рисою інвестиційного глобалізму є нестабільність світових фінансових ринків. Причиною цієї нестабільності на мікрорівні є надмірне переважання позикового капіталу із зарубіжних джерел над власним капіталом. На макрорівні до цих причин належить недосконалість інституційних механізмів регулювання інвестиційних потоків. Окрім того, фінансова нестабільність пов'язана з хаотичним рухом інвестицій по всьому світу через феномен стадної реакції на відсутність достовірної інформації. Суттєвий вплив на дестабілізацію фінансових ринків спричиняє зовнішній тиск міжнародних організацій, впливових керівників міжнародного бізнес-середовища та ключових гравців біржового ринку.

Розвиток інвестиційного глобалізму вимагає нових підходів до ідентифікації міжнародних інвестиційних ризиків [7, с. 265].

Нестабільність світової економіки й банкрутство відомих банків та компаній стимулюють розроблення й впровадження міжнародних, національних та корпоративних стандартів управління ризиками. Провідними розробниками стандартів із ризик-менеджменту є Канадська та Японська асоціації стандартів, Організація зі стандартів Австралії, Міжнародна організація зі стандартизації (ISO) та Міжнародна електротехнічна комісія, Австрійський інститут стандартів та ін.

На основі дослідження міжнародних і національних стандартів управління ризиками визначено, що розбіжність трактування основних понять спостерігається у стандартах й у підходах до ідентифікації зовнішніх і внутрішніх ризиків та, відповідно, у побудові організаційних схем процесу ризик-менеджменту [6]. Для розв'язання даної проблеми Міжнародна організація зі стандартизації розробила міжнародний стандарт управління ризиками ISO 31000:2009 (Управ-

ління ризиками. Принципи та рекомендації – Risk management – Principles and guidelines), який був офіційно опублікований у листопаді 2009 р.

Іншим важливим документом цієї серії є «Ризик-менеджмент – Методи ризик-менеджменту», який доповнює стандарт ISO 31000:2009 та охоплює рекомендації щодо вибору й застосування методів оцінки ризику. Спосіб використання тих чи інших методів оцінки поданий у вигляді спеціальних посилань на інші міжнародні стандарти, в яких концепція і застосування цих методів розглянуті глибше.

Загалом, стандарт ISO 31000:2009 має забезпечувати підтримку наявним, прийнятним раніше стандартам з управління ризиками, що використовують у певних напрямках (безпека транспорту, професійне здоров'я та безпека, екологія, медицина, енергетика тощо). ISO 31000:2009, по суті, є документом, що може допомогти організаціям розробити власні підходи до управління ризиками. Впроваджуючи даний стандарт, організація може порівняти свою практику управління ризиками з міжнародним досвідом та поділитися власним.

Особливу увагу, на нашу думку, слід приділити трактуванню термінології у вищезгаданому стандарті, оскільки в різних стандартах управління ризиками по-різному визначають та тлумачать основні поняття ризик-менеджменту.

У міжнародному стандарті ISO 31000:2009 ризик трактується як вплив невизначеності на опрацьоване завдання. Відповідно до даного документа ризик – це наслідок встановлення та досягнення організаційних завдань за невизначеності довколишнього середовища. Відповідно, невизначеність породжується зовнішніми та внутрішніми факторами, які організація не може повністю контролювати, однак які можуть негативно вплинути на виконання завдання чи відтермінувати його. Зазначені фактори та їх вплив може також сприяти завчасному й успішному досягненню мети. Відповідно ризик не є негативним чи позитивним явищем, однак його наслідки можуть мати негативне або позитивне значення для організації.

Отже, в стандарті ISO 31000:2009 наголос у визначенні ризику зміщується від імовірності події (щось може статися) до ймовірності наслідку, особливо його впливу на виконання окреслених завдань.

До даного стандарту ризик визначався, як правило, негативним явищем, котре організація намагається уникнути чи передати іншим. Сьогодні фахівці розуміють, що ризик є частиною життя, він може бути не лише негативним а й позитивним [6, с. 2-3].

Здійснення інвестиційної діяльності пов'язане з можливою розбіжністю умов, що враховуються при обґрунтуванні проекту, і умов фактичної ситуації його реалізації. Особливо це стосується міжнародних інвестиційних проектів, оскільки, окрім інших, на нього впливають фактори іноземної країни та кон'юнктури світового ринку. Причинами згаданих відхилень можуть бути: зміна законодавства (як вітчизняного, так і зарубіжних країн), договірних відносин між країнами, кон'юнктури як внутрішнього, так і зовнішнього ринку, валютного курсу, поведінки конкурентів, постачальників, покупців та споживачів тощо.

Крім того, проведення розрахунків у рамках розробки техніко-економічного обґрунтування міжнародних інвестиційних проектів також засноване на неповній і неточній інформації внаслідок труднощів прогнозування ситуації на тривалий термін. Зазначені проблеми пов'язані з існуванням невизначеності, яка може спричинити втрати прибутку, частини активів, додаткові витрати тощо. Можливість таких втрат характеризує категорія ризику міжнародної інвестиційної діяльності.

Ризик міжнародної інвестиційної діяльності – це небезпека потенційно можливої втрати інвестором ресурсів, недоодержання доходів (чи навіть збитків) по-

рівняно з варіантом, розрахованим на оптимальне використання ресурсів, чи появи додаткових витрат у разі реалізації міжнародного інвестиційного проекту.

Незважаючи на потенційну негативність наслідків і втрат, спричинених реалізацією того чи іншого міжнародного інвестиційного проекту (а відтак, – і ризику цього проекту), останній є катализатором прогресу, джерелом можливого прибутку та інших неекономічних ефектів [3, с. 88].

Тому ризик-менеджмент міжнародної інвестиційної діяльності пропонується розглядати як систему управління ризиками і економічними відносинами, що виникають у процесі реалізації будь-яких реальних інвестицій за кордоном чи придбанням фінансових інвестицій іноземних емітентів.

Система ризик-менеджменту будь-якої інвестиційної діяльності, в тому числі й міжнародної, охоплює три великі блоки: ідентифікацію ризиків, їх оцінку та розробку системи дій реагування. Основними цілями ризик-менеджменту міжнародної інвестиційної діяльності, на нашу думку, є: зменшення впливу сукупності ризиків на кінцевий економічний та інші види ефектів перш за все для інвестора, а також для інших учасників, якими залежно від специфіки проекту можуть бути: суспільство (держава-донор, держава-реципієнт), кредитори, страхові компанії, комерційні банки, юридичні фірми, будівельно-монтажні підприємства, транспортні підприємства, митні брокери, консалтингові агентства, виробники обладнання, постачальники сировини й матеріалів, гуртові покупці тощо.

Ризики міжнародної інвестиційної діяльності слід розглядати в контексті формування його інвестиційного портфеля, тобто в розрізі сукупності реальних та фінансових інвестицій. Для цього потрібно узагальнити концептуальні особливості інвестиційних ризиків (табл. 1) [4, с. 244-246].

Врахування спільних і відмінних характеристик ризиків реальних і фінансових інвестицій на всіх етапах управління ними є обов'язковою умовою ефективною міжнародної інвестиційної діяльності. Зупинимось детальніше на систе-

Таблиця 1

Базові характеристики факторів ризику реальних та фінансових інвестицій

Реальні інвестиції	Фінансові інвестиції
1. Інтегрований характер.	1. Інтегрований характер.
2. Об'єктивність виявлення.	2. Високий ступінь зв'язку з коливаннями кон'юнктури інвестиційного ринку та іншими факторами зовнішнього інвестиційного середовища.
3. Різниця у видовій структурі на різних стадіях реалізації інвестиційного проекту.	3. Високий рівень залежності майбутніх результатів діяльності емітента та змінами його фінансового стану.
4. Високий рівень зв'язку з комерційним ризиком.	4. Високий рівень варіативності за окремими видами фінансових інструментів.
5. Висока залежність від тривалості життєвого циклу проекту.	5. Широка інформаційна база оцінки.
6. Високий рівень варіативності ризику однотипних проектів.	6. Висока кореляція рівня ризику з терміном обігу фінансових інструментів інвестування.
7. Відсутність достатньої інформаційної бази для оцінки рівня ризику.	7. Ризик – один з найважливіших елементів оцінки реальної вартості фінансового інструменту інвестування.
7. Відсутність надійних ринкових індикаторів, що використовуються для оцінки рівня ризику.	8. Найвагоміший інструмент управління ризиком сукупного інвестиційного портфеля підприємства.
8. Суб'єктивність оцінки.	

мі ризик-менеджменту реальних інвестицій, тобто міжнародних інвестиційних проектів (здійснюваних ТНК), які приховують у собі ряд особливих ризиків, головними з яких є:

- ризики, що впливають з міжнародних проблем інвестування;
- ризики, пов'язані з альтернативним вибором співвідношення різних видів фінансування інвестицій.

Ризики, що впливають з міжнародних проблем інвестування, пов'язані в основному з географічною структурою ТНК, коли материнська компанія розміщена в країні базування, а дочірні (філії) – в інших (приймаючих) країнах. При оцінюванні інвестиційних проектів висновки можуть диференціюватися залежно від того, з яких позицій інвестування буде проведено: з позиції ефективності прямих іноземних інвестицій (ПІІ) як таких, чи з позиції можливості приросту грошових потоків (доходу) в материнську компанію. Ці відмінності можуть бути викликані декількома чинниками. По-перше, приймаюча країна може ввести обмеження на репатріацію коштів материнської компанії. Тому ПІІ можуть бути високорентабельними, але кошти не надходять до материнської компанії. По-друге, країна базування може встановити збір на іноземні операції з конкретними товарами чи послугами, що призводить до подорожчання іноземних операцій. По-третє, зміни валютного курсу можуть негативно впливати на величину міжнародних грошових потоків.

Відтак завжди виникає питання: що покласти в основу при визначенні величини NPV – грошові потоки, викликані іноземним інвестуванням, чи грошові потоки, отримані материнською компанією. Як правило, приймаючи рішення про інвестиції, міжнародні фірми орієнтуються на результати аналізу, проведеного з позицій материнської компанії, оскільки рух грошової готівки в материнську компанію може бути джерелом виплати дивідендів акціонерам, можливих інвестицій в іншому місці, сплати відсотка за борговими зобов'язаннями тощо.

Другий вид ризиків – це ризики, пов'язані з альтернативним вибором співвідношення різних видів фінансування інвестицій.

Фінансування зарубіжних інвестицій має ряд альтернатив. Насамперед, фінансовий менеджер повинен вибрати належне поєднання фінансування шляхом отримання позик і фінансування за рахунок випуску нових акцій. Таке поєднання відоме як структура капіталу. Аналіз і вибір структур капіталу, як і інші рішення у фінансовому менеджменті, ґрунтується на співвідношенні оборотів і ризиків [2, с. 341].

Процес управління ризиками згідно зі стандартом ISO 31000:2009 розпочинається з визначення цілей, які організація хоче досягнути та внутрішніх і зовнішніх факторів, що можуть вплинути на досягнення намічених завдань. Даний етап називається «встановлення оточення» (establish the context), й він передуює етапові ідентифікації ризиків.

Оцінка ризику відповідно до ISO 31000:2009 складається з трьох етапів: I етап – ідентифікація; II етап – аналіз; III етап – безпосередня оцінка. Процес оцінки ризику має бути систематичним. Лише за таких умов можна зрозуміти, що може статися, як, коли та чому.

У стандарті ISO 31000:2009 етап аналізу ризику пов'язаний із розвитком розуміння кожного ризику, його наслідків та ймовірностей цих наслідків. ISO 31000:2009 не надає переваги кількісним або якісним методам аналізу ризику, оскільки, на думку фахівців даної організації, всі методи є важливими.

Після оцінки ризику приймають рішення щодо визначення рівня ризику й за попередньо встановленими критеріями визначають пріоритетні ризики.

Етап управління ризиками – це процес удосконалення наявних та розроблення і впровадження нових методів управління ризиками. Управління ризиками охоплює оцінку та вибір альтернатив, а також аналіз витрат і переваг та оцінку нових ризиків, що можуть бути спричинені вибором того чи іншого методу управління ризиками [6, с. 5].

Модель ризик-менеджменту міжнародних інвестиційних проектів передбачає певну логічну послідовність трьох основних взаємопов'язаних етапів (рис. 1):

- 1) ідентифікації ризиків;
- 2) аналізу і оцінки ризиків;
- 3) розробки стратегії і тактики управління ризиками.

Кожен із таких етапів представлений блоком узгоджених стадій, які формують єдину комплексну систему цілеспрямованого впливу на ризики міжнародних інвестиційних проектів.

Перший етап ризик-менеджменту міжнародного інвестиційного проекту – етап ідентифікації ризиків – включає низку послідовних процедур [1, с. 140]:

- 1) виявлення джерел (причин) ризиків;
- 2) визначення можливих для даного міжнародного інвестиційного проекту видів ризиків;
- 3) вибір методів, критеріїв і параметрів для оцінки кожного виду ризику та їх порівняльний аналіз;
- 4) визначення зон підвищеного ризику;
- 5) визначення можливої послідовності виникнення різних видів ризиків і їх прив'язку до відповідного етапу здійснення інвестиційного проекту.

Джерела ризиків, як незаплановані події, здатні потенційно здійснитися і вплинути на міжнародний інвестиційний проект, пропонується розглядати в розрізі внутрішніх та зовнішніх, а зовнішні – своєю чергою, як загальні фактори зовнішнього середовища та фактори середовища іноземної країни (країни-реципієнта інвестицій) (табл. 2).

Визначені ризики важливо згрупувати за їх видами, формами виявлення та значущістю для проекту. Крім того, їх поділяють на три категорії: 1) ризики, які зустрічаються часто в міжнародній інвестиційній діяльності; 2) передбачені ризики (можливість появи яких диктує досвід); 3) ризики непередбачені (потенційні непрогнозовані загрози, імовірність яких не можна визначити) [5, с. 238].

Подальшим етапом ризик-менеджменту є аналіз та оцінка ризиків. Він передбачає визначення міри ризикованості міжнародної інвестиційної діяльності та величини можливих втрат при реалізації ризикової ситуації у процесі її здійснення.

У міжнародній інвестиційній діяльності ризики поділяють на базові та поведінкові.

Базові ризики є достатньо вивченими і мають переважно об'єктивний характер, відзеркалюють непередбачений вплив змін макроекономічних параметрів країн на світові фінансові потоки та включають валютні, фінансові і політичні ризики. В системі ризик-менеджменту транснаціональних корпорацій використовуються численні інструменти управління ними. Їх надійність не може бути вичерпною, але в цій сфері проведені численні дослідження і накопичено ґрунтовний управлінський досвід. Все це дає можливість досить надійно прогнозувати ці ризики та використовувати різноманітні інструменти управління ними.

Поведінкові міжнародні інвестиційні ризики є новим, недостатньо дослідженим явищем. Поведінкові ризики виникають внаслідок неочікуваних рішень та дій ключових міжнародних інвесторів та вищих менеджерів ТНК на світових

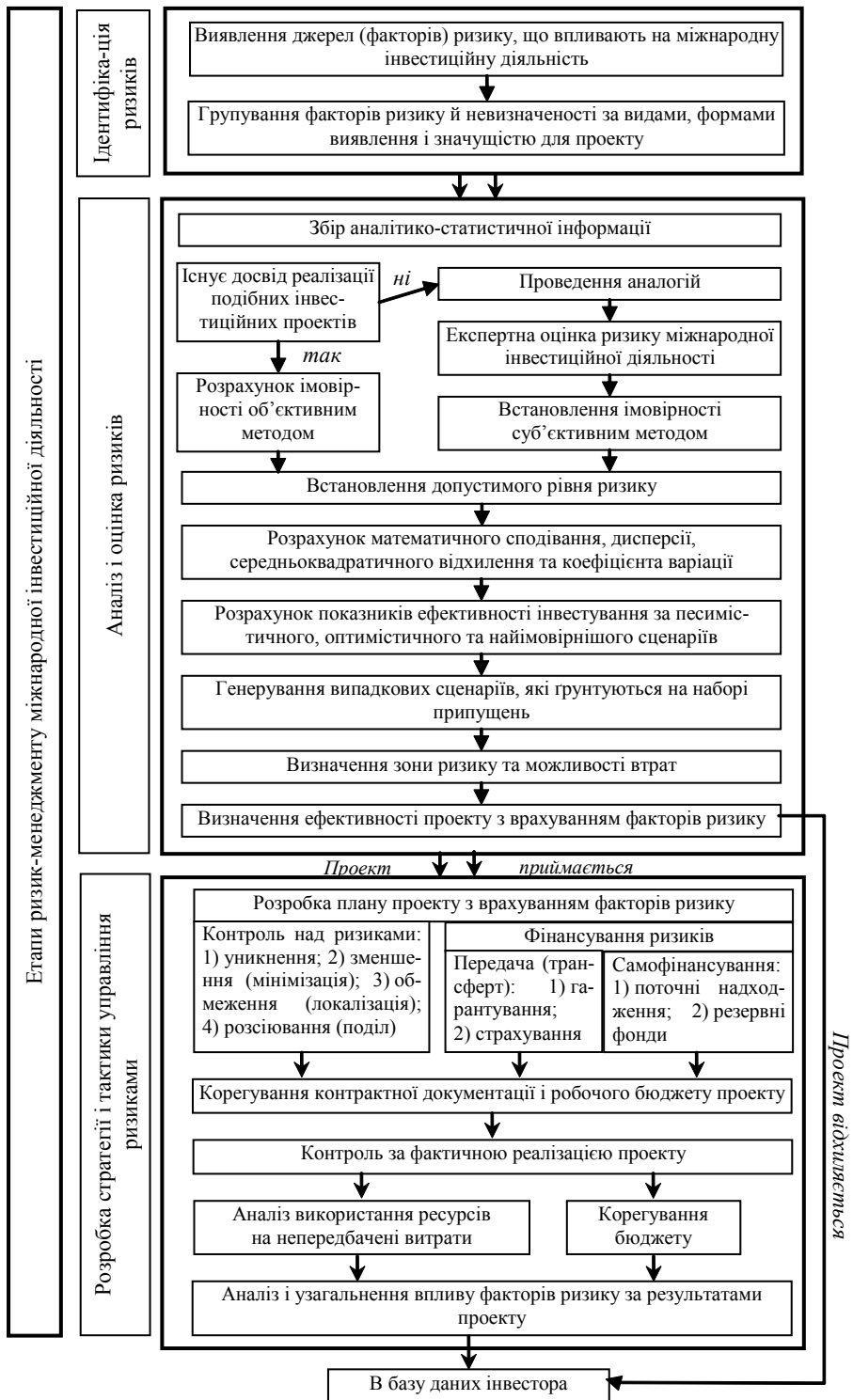

Рис. 1. Модель ризик-менеджменту міжнародних інвестиційних проектів

Таблиця 2

Систематизація джерел ризиків міжнародних інвестиційних проєктів

Джерела ризиків		
Внутрішні	Зовнішні	
	Загальні фактори зовнішнього середовища	Фактори середовища іноземної країни
1. Неповнота чи неточність проєктної документації (затрати, терміни реалізації проєкту, параметри техніки чи технології).	1. Зміна загальнополітичної та загальноекономічної ситуації в країні.	1. Можливість введення митних обмежень, закриття кордонів.
2. Виробничо-технологічний ризик (аварії і відмова обладнання, виробничий брак тощо).	2. Зміна курсу національної валюти, інфляція.	2. Ризик націоналізації майна інвестора в країні-реципієнті.
3. Ризик, пов'язаний з неправильним підбором команди проєкту.	3. Посилення діяльності основних конкурентів на обраному сегменті ринку.	3. Зміна інвестиційного законодавства країни-реципієнта.
4. Неузгодженість цілей, інтересів та поведінки учасників проєкту.	4. Поява на ринку нових товарів-замінників.	4. Зміна курсу валюти країни-реципієнта.
5. Ризик зміни пріоритетів розвитку підприємства і втрати підтримки зі сторони керівництва.	5. Істотне зниження цін конкурентами.	5. Розрив дипломатичних стосунків з країни-реципієнта інвестицій з країною-донором.
6. Неповнота і неточність інформації про фінансовий стан та ділову репутацію учасників проєкту.	6. Зміна цін, умов постачання ресурсів.	6. Несприйняття місцевим населенням проєкту чи проєктної продукції через культурологічні особливості.
7. Можливі витрати робочого часу через страйки, простой виробництва, зумовлені внутрішніми причинами.	7. Збільшення кредитних ставок.	7. Екологічне законодавство, особливі вимоги до продукції чи виробництва.
8. Витрати і збитки від промислового шпигунства.	8. Технологічні нововведення в галузі.	

інвестиційних ринках. Інструменти управління цими ризиками мало відпрацьовані. А тому саме поведінкові ризики наносять найбільшої шкоди інвестиційній діяльності транснаціональних корпорацій. Виділяють три види поведінкових інвестиційних ризиків: корпоративно-культурні, крос-культурні та контакіальні. Серед наведених типів порівняно новим, який не використовується у вітчизняній літературі, є контакіальний (від англ. contagion – зараза, інфекція). Це особливий валютний ризик, який має географічну природу і викликаний інвестиційним глобалізмом. Суть його полягає в ефекті валютного доміно, коли стрімке й глибоке падіння валюти в одній країні тягне за собою валютні кризи в інших країнах. З огляду на види ризиків необхідно вибрати відповідні підходи до управління ними [7, с. 265-266].

Стратегія управління ризиками міжнародної інвестиційної діяльності – це система управління ризиками з обов'язковим врахуванням зовнішньоекономічної компоненти у невизначеній ситуації, що ґрунтується на прогнозуванні можливості його появи, мірі впливу на результати діяльності і прийомах його оптимізації.

Основна проблема при цьому полягає у виборі оптимального методу чи сукупності методів запобігання ризикам. Класичний їх набір включає запобіган-

ня ризикові, передавання ризику, обмеження ризику, страхування ризику. Усі ці методи передбачають або контроль над ризиками (уникнення, зменшення, обмеження чи розсіювання), або їх фінансування (передача або самофінансування) (рис. 1). Вживання будь-якого з названих заходів спричинює або недоотримання доходів (часткове відхилення від мети), або появу додаткових витрат. У зв'язку з цим наступною стадією цього етапу є корегування контрактної документації і робочого бюджету проекту.

Логічним завершенням процесу розробки стратегії і тактики управління ризиками міжнародної інвестиційної діяльності є створення постійнодіючої системи контролю за ходом реалізації інвестиційного проекту, яка повинна охоплювати чітко визначений об'єкт контролю (робота, виконавець, процес), вимоги до параметра об'єкта контролю (планові показники, нормативи, стандарти) та надійність функціонування „зворотного зв'язку” між органами керівництва та об'єктами контролю щодо своєчасності, надійності та змісту отриманої контрольної інформації. Це дає можливість аналізувати неспівпадіння результатів та цілей, виявити їх причини та відповідальних осіб, а також вишукувати резерви для корегування стратегії.

Після завершення реалізації міжнародного інвестиційного проекту пропонується здійснити аналіз і узагальнення впливу факторів ризику за результатами цього проекту, який може бути використаний у подальших аналогічних проектах, а також врахований для розвитку чи відродження наявного.

В умовах інвестиційного глобалізму модифікується економічна природа міжнародних інвестиційних ризиків. Прагнення транснаціональних корпорацій знизити ризик інвестиційних операцій у країнах-реципієнтах викликало створення нових систем ризик-менеджменту, які ґрунтуються на нових концепціях управління інвестиційними ризиками.

Запропонована модель ризик-менеджменту міжнародних інвестиційних проектів передбачає комплексний підхід до ефективного управління ризиками упродовж усього життєвого циклу проекту й вимагає постійного моніторингу джерел ризику за їх видами, формами та значущістю. Важливою умовою повноаспектної реалізації моделі ризик-менеджменту в сучасних умовах є наявність відповідних фахівців у сфері управління проектами, міжнародного бізнесу і права, моделювання і прогнозування кон'юнктури інвестиційного та товарних ринків, зовнішньоекономічної діяльності, ведення переговорів з іноземними партнерами тощо.

Застосування відповідної організаційної структури управління міжнародною інвестиційною діяльністю, підкріплення її командою досвідчених фахівців та застосування теоретико-методологічних і практичних аспектів ризик-менеджменту дасть можливість досягнути максимального ефекту як для інвестора, так і для інших учасників проектів.

Список використаних джерел

1. Chong Y. Y. Investment Risk Management / Y. Y. Chong. – Chichester : John Wiley & Sons, 2004. – 210 p.
2. Madura J. International Financial Management / J. Madura. – 4th ed. – New York: West Publishing Company, 2007. – 728 p.
3. Грачева М. В. Риск-анализ инвестиционного проекта / за ред. М. В. Грачевой. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 351 с.

4. Кузьмін О. Оцінка інвестиційних ризиків комплексним методом / О. Кузьмін, В. Глібчук // Економіка України. – 2008. – №10. – С. 18-22.
5. Міжнародна інвестиційна діяльність : підручник / Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський, О. М. Мозговий та ін. – К. : КНЕУ, 2003. – 387 с.
6. Стрельбіцька Н.М. Уніфікований міжнародний стандарт ризик-менеджменту як відповідь на виклики глобалізації / Н.М. Стрельбіцька // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – Вип.2(5). – Режим доступу до журн. : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11snynvh.pdf>.
7. Фролова Т. О. Еволюція парадигми міжнародного ризик-менеджменту / Т. О. Фролова, М. В. Дамаскіна // Вісник Дніпропетровського університету. – 2011. – Вип. 5(3). – С. 264-274. – (Серія «Економіка»).

Дурицкая Г. В. Современные подходы к риск-менеджменту международных инвестиционных проектов.

Определена сущность риск-менеджмента международных инвестиционных проектов, предложена систематизация факторов риска; дана характеристика международным стандартам управления рисками ISO 31000:2009. Особое внимание сосредоточено на модели риск-менеджмента в контексте его основных этапах: идентификации рисков, анализа и оценки рисков, разработки стратегии и тактики управления рисками. Ключевые слова: риск-менеджмент, риски международных инвестиционных проектов, источники (факторы) риска, международные стандарты управления рисками, оценка риска, модель управления рисками международных инвестиционных проектов.

Durytska H. V. Current Approaches to Risk Management of International Investment Projects.

The essence of risk management of international investment projects is determined; risk sources (factors) systematization is offered; risk management international standards ISO 31000:2009 are characterized. Special attention is paid to model of risk management of international investment projects that consists of three stages: risk identification, risk analysis and estimation, the elaboration of risk-management strategy and tactics.

Key words: risk management, international investment projects risks, risk sources (factors), risk estimation, risk management international standards, risk assessment, international investment projects risk management model.

Надійшло 19.04.2012 р.